

JOANNA NIEMIEC

Roczne przygotowanie przedszkolne w teorii i praktyce pedagogicznej

One-year Kindergarten Preparation in Theory and in Practice

Magister, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Pedagogiczny, Katedra Wczesnej Edukacji, Polska

Streszczenie

Artykuł został poświęcony najnowszym zmianom legislacyjnym dotyczącym edukacji przedszkolnej, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego. Opracowanie zawiera także analizę badań dotyczącą rocznego przygotowania przedszkolnego realizowanego w punktach przedszkolnych przy szkołach podstawowych na terenie Gminy Miasto Rzeszów.

Słowa kluczowe: dziecko, wychowanie przedszkolne, roczne przygotowanie przedszkolne, punkty przedszkolne

Abstract

The article focuses on the latest legislative changes in pre-school education with special regard to the one-year kindergarten preparation. The study shall also analysis the survey results referring to the one-year kindergarten preparation carried out at pre-school points at primary schools in the City of Rzeszów Commune.

Keywords: child, pre-school education, one-year kindergarten preparation, pre-school point

Wstęp

Powszechnie podkreśla się, że edukacja przedszkolna to „inwestycja w przyszłość”, „lokata”, która nie tylko gwarantuje harmonijny rozwój dziecka w wieku przedszkolnym, wyrównuje także szanse dzieci ze środowisk „zaniedbanych pod względem edukacyjnym” oraz dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Finalnym zadaniem przedszkola jest przygotowanie dziecka do rozpoczęcia nauki w klasie I szkoły podstawowej. Ustawowo w Polsce wychowaniem przedszkolnym obejmuje się dzieci w wieku od 3 do 7 lat, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach, także 2,5 latki (Ustawa, 2017). Trzeba jednak rozgraniczyć, co jest obowiązkiem, a co prawem w kontekście wychowania przedszkolnego. Dzieci w wieku od 3 do 5 lat mają prawo korzystać z wychowania

przedszkolnego realizowanego w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych formach wychowania przedszkolnego tj. w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych. Natomiast dzieci 6-letnie objęte są obowiązkiem rocznego przygotowania przedszkolnego realizowanego we wszystkich wyżej wymienionych typach placówek. Obowiązek ten może być również realizowany w ramach indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego – gdy stan zdrowia dziecka uniemożliwia mu uczestnictwo w zajęciach wraz z rówieśnikami (Rozporządzenie, 2017), a także w ramach tzw. edukacji domowej – dziecko pobiera naukę poza placówką, a jego kształceniem zajmują się rodzice lub zatrudniani przez nich nauczyciele (Ustawa, 2017, art.37). Zapewnienie bazy placówek wychowania przedszkolnego dla dzieci mających prawo do edukacji przedszkolnej (każdy 3 latek od 1 września 2017 r.) oraz obowiązku dla 6-latków to zadanie własne gminy (Ustawa, 2017, art. 31).

Roczne przygotowanie przedszkolne na przykładzie Gminy Miasto Rzeszów – badania własne

Zmieniające się przepisy prawne od kilku lat obligują gminy do zapewnienia miejsc w placówkach przedszkolnych coraz młodszym dzieciom. Aby sprostać tym wymaganiom, tworzone są nowe publiczne placówki, organizuje się miejsca na realizację rocznego przygotowania przedszkolnego w szkołach podstawowych, a tam, gdzie to nie wystarcza, gminy posiłkują się ofertą placówek niepublicznych, zwłaszcza przedszkoli prywatnych (Ustawa, 2017). Zgodnie z danymi zamieszczonymi na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Rzeszowa początkiem roku szkolnego 2017/2018 w mieście funkcjonowało 31 publicznych przedszkoli, 10 zespołów szkolno-przedszkolnych, 8 punktów przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz 3 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (BIPMR, 2017). Ofertę edukacyjną wzbogacały także 42 niepubliczne przedszkola, 4 niepubliczne punkty przedszkolne oraz 5 przedszkoli publicznych, dla których Gmina Miasto Rzeszów nie jest organem prowadzącym (SIUMR, 2017). W związku z ograniczoną liczbą miejsc w tradycyjnych placówkach przedszkolnych władze miasta Rzeszowa rokrocznie zachęcają rodziców, aby posłali swoje 6-latki do punktów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Placówki te zostały powołane Uchwałą (2014). Warto zatem przyjrzeć się bliżej rzeszowskim punktom przedszkolnym oraz poznać opinię rodziców, którzy wybrali dla swych pociech ten rodzaj placówki.

Badania przedstawione w niniejszym artykule mają charakter diagnostyczny (Łobocki, 2000, s. 155–156). Ich przedmiotem była opinia rodziców na temat rocznego przygotowania przedszkolnego realizowanego w punktach przedszkolnych przy szkołach podstawowych, zaś celem – poznanie opinii rodziców na temat wad i zalet nauki w punktach przedszkolnych. W badaniach zastosowano

metodę sondażu diagnostycznego oraz technikę ankiety. Narzędzie badawcze w postaci kwestionariusza ankiety zostało opracowane przez autorkę artykułu. Badania przeprowadzono w styczniu 2018 r. na terenie Gminy Miasto Rzeszów wśród 78 rodziców dzieci uczęszczających do punktów przedszkolnych przy rzeszowskich szkołach podstawowych i realizujących w nich obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego.

Analiza i interpretacja wyników badań własnych

Wśród respondentów przeważały kobiety (90%), a wiek badanych wahał się między 31. a 46. rokiem życia. Zdecydowana większość rodziców deklarowała wykształcenie wyższe (67%) oraz wyższe niepełne (18%), 13% respondentów zadeklarowało wykształcenie średnie, a 2% – zawodowe.

Pierwsze pytanie dotyczyło różnic między publicznymi i niepublicznymi placówkami wychowania przedszkolnego. Dla 90% respondentów główna różnica polegała na sposobie finansowania tych placówek (publiczne – gmina, niepubliczne – czesne). Ponad połowa badanych (62%) wskazała jako czynnik różnicujący także sposób rekrutacji w placówkach publicznych i niepublicznych. Zdaniem 11% rodziców tylko w publicznych placówkach realizowana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego, a dla prawie 13% niepubliczne placówki nie muszą zatrudniać wykwalifikowanej kadry nauczycieli. Wśród innych wpisywanych przez rodziców różnic między placówkami badani zwrócili uwagę, że w placówkach niepublicznych grupy są mniej liczne. Zdaniem rodziców placówki niepubliczne są także bardziej elastyczne w zakresie godzin funkcjonowania oraz mają bogatszą ofertę zajęć dodatkowych (rytmika, gimnastyka korekcyjna, większa liczba godzin z języka obcego).

W pytaniu, drugim dotyczącym różnic między zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi, tylko 4 respondent udzieliło poprawnej odpowiedzi. Zdecydowana większość rodziców myliła zespoły wychowania przedszkolnego z zespołami szkolno-przedszkolnymi. Znaczna część respondentów pozostawiło to pytanie bez odpowiedzi lub wpisało „nie wiem” (54 badanych).

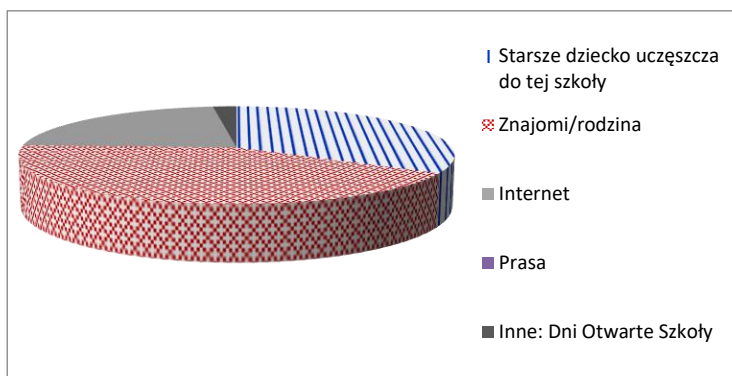
Na pytanie dotyczące kryteriów wyboru placówki prawie wszyscy badani (71 ankietowanych) wskazali „możliwość adaptacji dziecka do szkoły przed rozpoczęciem nauki w klasie I”, dla zdecydowanej większości (49 ankietowanych) znaczenie miał też fakt, iż do szkoły uczęszczało w tym czasie starsze dziecko. Spośród proponowanych możliwości 45 respondentów wybrało również lokalizację szkoły – placówka najbliższa położona od miejsca zamieszkania. Pojawiły się także opinie, że na wybór miejsca realizacji rocznego przygotowania przedszkolnego wpływ miała doświadczona kadra pracująca w punkcie przedszkolnym oraz fakt, że była to placówka o charakterze integracyjnym.

Czwarte pytanie ankiety dotyczyło różnic między punktem przedszkolnym przy szkołach podstawowych a „tradycyjnymi” placówkami przedszkolnymi. Tu rodzice zwrócili uwagę na fakt, iż w punktach przedszkolnych przy szkołach podstawowych uczniowie:

- mają możliwość wcześniejszej i łatwiejszej adaptacji do warunków panujących w szkole,
- poznają zwyczaje panujące w szkole,
- uczestniczą czynnie w życiu szkoły (uroczystości, konkursy),
- mają możliwość „przyzwyczaić się” do starszych uczniów,
- poznają kolegów i koleżanki, z którymi będą się uczyć w klasie I,
- osuwają się z otoczeniem, innymi uczniami, nauczycielami.

Część rodziców wyraziła także opinie, że roczne przygotowanie przedszkolne w szkołach podstawowych „lepiej przygotowuje” do roli ucznia – bardziej w tych placówkach przywiązuje się wagę do realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego, dzieci stają się bardziej samodzielne i pewne siebie.

Badani rodzice zostali zapytani również skąd dowiedzieli się o możliwości realizowania rocznego przygotowania przedszkolnego w punktach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Głównymi źródłami wiedzy są: znajomi i rodzina, własne doświadczenie (respondenci mieli starsze dziecko, które uczęszczało do tej szkoły podstawowej) oraz internet. Wśród źródeł informacji sugerowanych przez rodziców pojawiły się także Dni Otwarte Szkoły.

Rysunek 1. Źródła wiedzy na temat punktów przedszkolnych przy szkole podstawowej

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci wskazali wiele zalet odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w punkcie przedszkolnym przy szkole podstawowej. Do najważniejszych z nich należały:

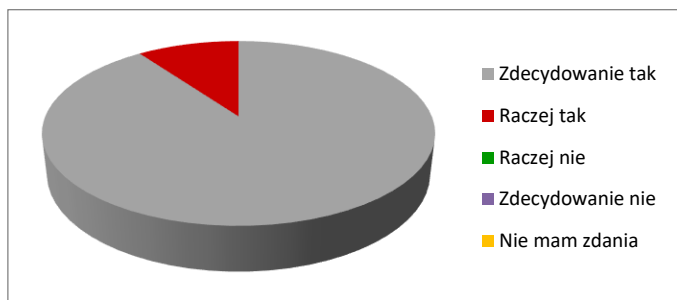
- poznanie przez dziecko nowego otoczenia, w którym będzie się w przyszłości uczyć,

- poznanie i przyswojenie zasad obowiązujących w szkole, np. odrabianie zadań domowych, wyrabianie nawyków szkolnych,
- łatwiejsza, mniej stresująca adaptacja w klasie I,
- poznanie dzieci, z którymi będzie się uczyło w klasie I, nawiązanie przyjaźni,
- poznanie nauczycieli, budynku (pomieszczeń),
- uczestniczenie w życiu szkoły, uroczystościach, konkursach,
- łatwiejsze przejście z etapu przedszkolaka na etap ucznia,
- dzieci stają się bardziej samodzielne, czują się „bardziej dorosłe”.

Tylko 9 badanych rodziców wskazało wady odbywania rocznego przygotowania przedszkolnego w punktach przedszkolnych:

- brak odpowiednio dostosowanych pomieszczeń – oddzielnej łazienki, mniejsze sale,
- mała liczba dzieci w okresie przerw w pracy szkoły (przerwy świąteczne, ferie),
- brak zajęć dodatkowych jakie oferują przedszkola (rytmika, dodatkowy język, gimnastyka korekcyjna),
- kontakty ze starszymi dziećmi mogą budzić w przedszkolakach lęk.

Zdecydowana większość pytaných uważała, że roczne przygotowanie przedszkole realizowane w szkole podstawowej ułatwia adaptację dziecka w klasie I (70 ankietowanych – zdecydowanie tak, 8 ankietowanych – raczej tak).

Rysunek 2. Czy roczne przygotowanie przedszkolne realizowane w punktach przedszkolnych przy szkołach podstawowych ułatwia adaptację w klasie I?

Źródło: opracowanie własne.

Końcowe pytania ankiety dotyczyły opinii respondentów odnośnie do rzeszowskich placówek przedszkolnych. Wszyscy badani rodzice wyrażali pozytywne opinie na temat ofert edukacyjnej rzeszowskich placówek wychowania przedszkolnego (25% – zdecydowanie tak, 75% – raczej tak).

Wśród wskazówek jakich udzielili rodzice pytani o sposoby uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej rzeszowskich przedszkoli, przeważały:

- wprowadzenie większej ilości bezpłatnych zajęć edukacyjnych (plastycznych, muzycznych, ruchowych) – 60 ankietowanych,
- wprowadzenie bezpłatnych materiałów dydaktycznych – 38 ankietowanych,
- lepsze wyposażanie placówek w zabawki i gry dydaktyczne – 26 ankietowanych,
- wydłużenie czasu pracy przedszkoli – 7 ankietowanych.

Respondenci wyrazili również życzenie, aby zwiększyć liczbę punktów przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz oddziałów integracyjnych.

Wyniki przeprowadzonej wśród rodziców ankiety wykazały wysoki poziom wiedzy na temat publicznych i niepublicznych placówek wychowania przedszkolnego oraz niemal całkowity brak wiedzy na temat innych form wychowania przedszkolnego. Zdecydowana większość badanych rodziców widziała ścisły związek między posłaniem dziecka do punktu przedszkolnego przy szkole podstawowej a łatwiejszą adaptacją tego dziecka do warunków szkolnych i nauki w klasie I. Wszyscy badani wyrażali pozytywne opinie na temat oferty edukacyjnej rzeszowskich placówek przedszkolnych. Wiedzę dotyczącą rocznego przygotowania przedszkolnego respondenci czerpali z doświadczenia własnego oraz opinii znajomych, a wybór placówki warunkowali głównie miejscem zamieszkania, a także posyłaniem do tej placówki starszych dzieci.

Wnioski i podsumowanie

Badania własne wykazały, że poziom wiedzy rodziców oraz ich opinie na temat wychowania przedszkolnego bywają bardzo różne. Z jednej strony wynika to z dużej dynamiki zmian w przepisach prawnych dotyczących wychowania przedszkolnego, z drugiej – z złożoności tych przepisów. Na podstawie badań własnych wysuwa się wniosek, że istnieje potrzeba doinformowania rodziców, aby w świadomy i przemyślany sposób wybierali rodzaj placówki edukacji przedszkolnej dla swojego dziecka. Obecna oferta edukacyjna wychowania przedszkolnego w naszym kraju obejmuje bogaty wachlarz różnorodnych placówek zajmujących się nauką, opieką i wychowaniem dzieci, również tych o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Placówki te mogą mieć różne ograny prowadzące, a co za tym idzie – różne źródła finansowania. Wszystkim jednak przyświecać powinien jeden wspólny cel – wsparcie całościowego rozwoju dziecka dla jego obecnej i przyszłej edukacji.

Literatura

- BIPMR. Pobrane z: <http://www.rzeszow.pl/mieszkancy/oswiata/wykaz-szkol/wykaz-przedszkoli1> (12.01.2018).
- Ciepielewska-Kowalik, A. (2016). *Koprodukcja w polityce opieki i edukacji przedszkolnej*. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- Guz, S., Centner-Guz, M., Zawierchowska, I. (red.) (2015). *W trosce o rozwój i wczesną edukację dziecka*. Lublin: Wyd. UMCS.

- Kilm-Klimaszewska, A. (2012). *Pedagogika przedszkolna*. Warszawa: ERICA.
- Łobocki, M. (2000). *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Kraków: Impuls.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9.08.2017 w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży. Dz.U. 2017, poz. 1616.
- SIUMR. Pobrane z: <http://bip.erzeszow.pl/edukacja/samorzadowe-jednostki-edukacyjne/jednostki-oswiatowe/przedszkola> (12.01.2018).
- Skoczyła-Krotka, E., Sochacka I. (red.) (2012). *Dylematy współczesnej edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*. Częstochowa: Wyd. AJD.
- Uchwała Rady Miasta Rzeszowa nr LXIX/1288/2014 z 25.02.2014 w sprawie utworzenia punktów przedszkolnych w szkołach podstawowych i zespole szkół prowadzonych przez Gminę Miasto Rzeszów.
- Ustawa z 14.12.2016 – Prawo oświatowe. Dz.U. 2017, poz. 59.
- Żuchelkowska, K. (2017). *W stronę dobrej edukacji przedszkolnej*. Bydgoszcz: Wyd. UKW.